

Politik Bilim

‘Nazi Döneminde Bilim’...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; harunaykutgoker@gmail.com

Ülkemizdeki gidişata bakılırsa, karanlık dönemleri anlatan kitapların zamanı hiç geçmeyecek gibi...

İki hafta önce Haluk (Tosun) Hoca'nın bir ev ödevi daha verdiğine değinmiştim. Konu bu kez Türkçeye çevrilmiş bir kitap... Adını başlığa taşıdım; bir de alt başlığı var: **3. Reich’da Üniversite...** Yazarı Alan D. Beyerchen, şu anda Ohio Devlet Üniversitesi Tarih Bölümü’nde ‘*Emeritus Profesör*’... 19. ve 20. yüzyıllar Alman tarihi üzerine yaptığı araştırmalarla tanınıyor. Carl von Clausewitz’in askerî kuramlarından “*Alman İmparatorluğu’nda bilim ve teknolojinin kültürel matrisi*” ve “*20. yüzyılın sonunda Almanya’da sanayinin rekabet gücü*” gibi konulara kadar uzanan geniş bir araştırma-ilgi alanı var... Birkaç hafta önce SAY Yayınları’nca yayımlanan bu kitabı İngilizcesinden çevirense Haluk Hoca’nın kendisi...

Bu kitapla tanışıklığım, aslında ‘alan yayıncılık’ tarafından ilk basımının yapıldığı 1985 Ekim’inden de önceye dayanıyor. Çünkü Haluk Hoca 80’lerin Türkiye’inde, ‘Barış Davası’ nedeniyle üniversitesinden (ODTÜ) koparılıp üç yılı aşkın bir süre için ikamete mecbur edildiği devletin mutena konukevlerinden(!) birindeyken bu kitabı çevirmişti. (Senin kitapla tanışmanın bununla ne alakası var, dersiniz; e ben de o tarihlerde o davadan oralardaydım...)

1985’te yayımlandığında, kendisi de ‘çok sevdiği üniversitesinden (ODTÜ) uzaklaştırılmış olan’ Güney (Gönenç) Hoca, o dönemin özgür ve cesur sesi **Bilim ve Sanat** dergisinde kitabı tanıtan bir yazı yazmıştı. Nazi Almanya’sında bilimin içine düşürüldüğü durumu da, geniş ilgi alanındaki pek çok konuda olduğu gibi, çok iyi araştırmış bir bilim adamı olarak Güney Hoca’nın bu yazısına kitabın yeni baskısında yer verilmesi çok isabetli olmuş...

Kitapta, yazarının da Güney Hoca’nın da vurguladığı gibi, Almanya’nın “*önde gelen bilim adamlarının, özellikle de fizikçilerinin 3. Reich’in politik ortamı karşısındaki tutumları*” ele alınıyor. Nazilerin üniversite ile ilgili iki politik hedefleri vardı: Birincisi, “*akademi dünyasını nasyonal sosyalizmle aynı siyasî çizgiye getirmektir.*” Yahudi kökenli bilim adamlarından ‘*Alman üniversitesini arındırmak*’ da bu hedefle ilintiliydi ve Naziler bunu “bihakkın” yaptılar! İçlerinde, Nobel ödüllü pek çok ismin bulunduğu o bilim adamları ülkeyi terk etmek zorunda kaldılar. Yahudi kökenli olmamakla birlikte, yaşadıkları politik ortamı ya da rejimle uzlaşma yolunu içlerine sindiremeyen başka bilim adamlarından da üniversitelerinden, ülkelerinden ayrılanlar oldu. Diğer ana hedef ise “*fiziğin bir bilimsel disiplin olarak içeriğine ve öğretimine ırkçı düşünceleri sokmak*”, kısacası bir “*Arî fiziği*” yaratmaktı!

Ne yazık ki, Alman bilim adamlarından önemlice bir bölümü, rejimin bir gün nasıl olsa çökeceği beklentisi içinde ya da her ne pahasına olursa olsun Alman biliminin daha fazla kan kaybetmemesi için bir uzlaşma yolu bulup üniversitede kalabilmeyi yeğledi. Daha da kötüsü, içlerinde fiilen partiye katılanlar; Arî fiziğini canla başla kurmaya çalışanlar oldu... Ama sonuçta olan, Alman bilimine, Alman üniversitesine oldu. Nazi döneminden önce bilimde, özellikle fizikte en önde koşan bu ülke, Nazilerin sonunu getiren savaştan, bilimdeki o saygın konumunu da yitirmiş olarak çıktı. Kitap, Alman üniversitesinin bu kaçınılmaz sona nasıl vardığının ibret verici öyküsünü anlatıyor.

Güney Hoca, **1985 yılında** yayımlanan tanıtım yazısını şu cümleyle bitirmişti: “*Nazi Döneminde Bilim’i dikkatle okuyunca, bu yapıtı Türk okuruna kazandırmanın tam zamanıymış diyor insan.*”

Yıl 2015... 12 yıldır tanık olduğumuz, devlet yönetiminin, bireysel ve toplumsal yaşamın adım adım yeniden din esasına oturtulması ve tek adam iradesinin ülkeye hâkim kılınması sürecinde, Türk üniversitesinin içine düştüğü durumu gördükten sonra, kitabın Türkçe ikinci baskısının yapılmasının da 'tam zamanıymış diyor insan'...

CBT. 26 Haziran 2015